

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
6588-05

meddelad i Stockholm 2008-12-16

KLAGANDE

Datainspektionen
Box 8114
104 20 Stockholm

MOTPART

Uddevalla kommun
451 81 Uddevalla

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrättens i Stockholm dom den 1 november 2005 i mål nr 1982-05
(bilaga)

SAKEN

Tillsyn enligt personuppgiftslagen

Datainspektionen yrkar att Regeringsrätten, med upphävande av kammarrättens dom, fastställer länsrättens dom. För den händelse Regeringsrätten skulle anse att behandlingen är förenlig med 9 § personuppgiftslagen (1998:204) och prövar frågan om behandlingen är tillåten enligt 10 § anför bl.a. följande. I det aktuella fallet kan, utöver samtycke, endast behandling med stöd av en intresseavvägning enligt 10 § f bli aktuell. Kommunens intresse av att identifieringen ska ske genom användning av biometriska personuppgifter kan inte anses väga särskilt tungt. Kontroll av vilka elever som får äta den mat som serveras i skolans matsal kan ske både enkelt och smidigt utan behandling av

Dok.Id 60784

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 5

Expeditionstid
09:00-12:00
13:00-15:00

Telefon
08-561 676 00
Telefax
08-561 678 20

biometriska uppgifter, vilket för övrigt torde vara fallet vid flertalet av landets gymnasieskolor. Den tekniska utvecklingen när det gäller användandet av biometriska uppgifter är än så länge i sin linda och idag vet vi litet om vilka risker som finns med tekniken. Eftersom biometriska uppgifter härrör från kroppen och i många fall dessutom är permanenta upplever många människor att behandlingen av dessa uppgifter är extra känslig. Utgångspunkten bör därför, vid behandling av biometriska uppgifter för den nu aktuella typen av ändamål, vara att den registrerade måste lämna sitt samtycke till behandlingen för att den ska vara tillåten enligt 10 § personuppgiftslagen. Denna slutsats gör sig särskilt starkt gällande när behandlingen avser barn och ungdomar, även om dessa fyllt 15 år. Användandet av biometriska uppgifter riskerar att göra barn mindre medvetna om de risker rörande dataskydd som de eventuellt utsätts för senare i livet.

Uddevalla kommun anser i första hand att överklagandet ska avslås. I andra hand anser kommunen att Regeringsrätten bör besluta att systemet är tillåtet under förutsättning att skriftligt samtycke inhämtas från berörd elev. För det fall Regeringsrätten skulle finna att systemet är otillåtet även med ett samtycke hemställer kommunen om att anstånd medges med avvecklingen för att möjliggöra en upphandling av ett nytt system. Kommunen anför bl.a. följande. Det finns drygt 4 000 elever inskrivna i Uddevalla Gymnasieskola och det är omöjligt för personalen att veta vem som är elev och därför har rätt att äta lunch. Gymnasieskolans matsalar är centralt belägna och redan för tio år sedan konstaterades att antalet personer som åt i matsalarna, utan att vara elever vid skolan, var oacceptabelt stort. De ekonomiska konsekvenserna blev kännbara och det var nödvändigt att vidta åtgärder. Inför beslutet att köpa in ett identifieringssystem var det viktigt att hitta ett säkert och effektivt system där elevernas integritet beaktas och där kostnaden är rimlig i förhållande till nyttan. Det valda systemet uppfyller dessa kriterier. Avtrycken är begränsade och omfattar inte hela fingret. De används endast för möjligheten att få äta lunch. Antalet personer som har tillgång till uppgifterna är begränsat och uppgifterna lagras bara så länge eleven finns inskriven vid skolan. Det är endast ett tiotal elever som sedan 1997 vägrat lämna fingeravtryck, vilket tyder på att flertalet inte ser det som något avgörande intrång i den personliga integriteten.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Reglerna i personuppgiftslagen bygger på Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. Direktivet syftar bl.a. till att skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter, särskilt rätten till privatliv, i samband med behandling av personuppgifter.

Av 9 § första stycket personuppgiftslagen framgår de grundläggande kraven på behandling av personuppgifter. Enligt punkterna e och f ska den personuppgiftsansvarige se till att de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen och att inte fler personuppgifter behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Personuppgifter får enligt 10 § personuppgiftslagen behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen. Även utan att samtycke lämnats får personuppgifter behandlas om behandlingen är nödvändig för att uppfylla vissa i paragrafen närmare angivna syften. Enligt 10 § f får personuppgifter behandlas utan samtycke om behandlingen är nödvändig för att ett ändamål som rör ett berättigat intresse hos den personuppgiftsansvarige ska kunna tillgodoses, om detta intresse väger tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2007 infördes en möjlighet att i vissa fall göra undantag från de krav personuppgiftslagen ställer upp för att en behandling ska vara tillåten. Enligt 5 a § behöver således bl.a. bestämmelserna i 9 och 10 §§ inte tillämpas på behandling av personuppgifter som inte ingår i eller är avsedda att ingå i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av personuppgifter, under förutsättning att behandlingen inte innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet.

Det aktuella systemet med tallriksautomater innebär att personuppgifter fortlöpande lagras i databaser i syfte att identifiera eleverna. Det kan alltså inte anses vara fråga om en behandling av personuppgifter i ostrukturerat material. För att vara tillåten måste behandlingen därför vara förenlig med såväl 9 som 10 §§.

Av utredningen i målet framgår följande. För att få ta en tallrik måste eleven ange en personlig fyrsiffrig kod samt låta läsa av sitt finger. Ca 30 mätpunkter skannas in från ett av elevens fingrar. Mätpunkterna lagras tillsammans med den personliga koden i en separat databas. I en annan databas lagras namn, klass, personlig kod, max antal måltider per termin samt antal förbrukade måltider. Uppgifterna lagras i en dator som enbart används för detta ändamål. Datorn finns i ett särskilt personalutrymme och endast utsedda personer har tillgång till systemet som kräver personlig inloggning för åtkomst. Alla elever registreras i årskurs ett och finns kvar i registret under sin tid på skolan, dvs. normalt tre år. I augusti varje år tas avgående elever bort från registret.

Det är således relativt få uppgifter som registreras om varje elev. Det rör sig om partiella fingeravtryck och det finns fasta rutiner kring avregistrering och beträffande vilka som har tillgång till uppgifterna. Det har inte framkommit annat än att uppgifterna är nödvändiga för att ändamålet med behandlingen ska uppnås och det förhållandet att det är fråga om biometriska data utesluter inte att uppgifterna kan anses adekvata och relevanta i förhållande till det aktuella ändamålet. Med hänsyn till det anförda finner Regeringsrätten att behandlingen inte strider mot de grundläggande kraven i 9 § personuppgiftslagen.

När det gäller nästa led i bedömningen kan konstateras att lagen i princip utgår från att samtycke ska inhämtas innan uppgifter får behandlas. Kommunen har inte inhämtat sådant samtycke. För att behandlingen ska vara tillåten krävs därför att det vid en intresseavvägning kan anses att kommunens intresse av att identifiera de elever som får äta skolmaten väger tyngre än elevernas intresse av skydd mot kränkning av deras personliga integritet.

Behandling av biometriska uppgifter i identifieringssyfte kan av många uppfattas som känslig. Det nu aktuella systemet bygger på att uppgifterna finns i databaser som är tillgängliga för kommunen och att uppgifterna lagras under en förhållandevis lång tid. Den tekniska utformningen av systemet är alltså sådan att behandlingen får anses påkalla att särskilda integritetshänsyn tas. Mot den bakgrunden och då kommunens intresse av att identifiera eleverna torde kunna tillgodoses även med andra metoder finner Regeringsrätten att behandlingen kan vara tillåten endast under förutsättning att samtycke inhämtats.

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten upphäver kammarrättens dom och förklarar att behandlingen endast är tillåten under förutsättning att samtycke inhämtas.

Susanne Billum

Kjerstin Nordborg

Lennart Hamberg

Annika Brickman
Skiljaktig,
se protokoll

Henrik Jermsten

Katarina Dunnington
Föredragande regeringsrätts-
sekreterareAvd II
Föredraget 2008-10-29